

The evaluation of stallions used in breeding process in the period 2005-2015, to reproduce horses of the Ukrainian riding breed was chosen 199 sires, including 20 (10,1 %) – Ukrainian Warmblood breed.

The analysis of pedigrees of horses participating in competitions of the international and national level in the period 2000-2015 established that the majority of horses from the sample were purebred and came from the classical lines of the Ukrainian horse breed: Bezpechny, Khobot, Huguenot, Khrustal (52.0 %).

The proportion of horses received from sires of the Trakehnen breed was 20.5 %. It is established that the largest proportion of the winners of the competitions at national level – among the offspring of stallions Trakehnen (61.2 %). The percentage of winners of international competitions among the greatest horses received from stallions of the thoroughbred riding breed (14.7 %).

Thus, it is established that from the beginning of creation to the modern stage of modernization of the Ukrainian Warmblood breed, the significant impact it has had horses of Trakehner breed.

Key words: horses, Ukrainian Warmblood breed, Trakehnen breed, genealogical lines, mares family.

DOI 10.32900/2312-8402-2019-121-75-86

УДК 631.127.1.082

МАСТЬ І ЖВАВІСТЬ КОНЕЙ ОРЛОВСЬКОЇ РИСИСТОЇ ПОРОДИ

Буренко А. В., асп.,

Гопка Б. М., к. с.-г. н., професор

Національний університет біоресурсів та природокористування України

Викладено динаміку співвідношення мастей у коней орловської рисистої породи впродовж останніх 85-90 років, записаних до державної книги племінних коней в різні часи, а також тих, що ввійшли до класу 2 хв.10 сек. та 2 хв. 5 сек.

Співвідношення мастей коней орловської рисистої породи доволі істотно змінилося. Це зумовлено тим, що ще з дореволюційних часів були в моді коні вороної масті. З часом популярнішими стали коні сірої масті як більш привабливіші візуально. Цьому сприяли їх арабізована голова і тип тілобудови.

Визначено, що з 1935 по 2017 роки доля коней сірої масті істотно зросла – з 37 до 51 %, або в 1,6 рази. Проте, кількість орловських рисаків, записаних до державної книги племінних коней, істотно зменшилася: жеребців – у 8,8, а кобил в 4 рази.

Орловські рисаки класу 2.10 істотно не різняться за співвідношенням мастей. З 2166 голів, записаних до каталогу (станом на 01.01.2013) сірих жеребців і кобил було 54,6 %, гнідих – 27,2 %, вороних 15,2 % і рудих 3 %.

Одні дослідники стверджували, що генетично сіра масть пов'язана з проявом високої роботоздатності у коней швидкоалюрних порід, інші вважали – що гніда.

Зібраний і проаналізований матеріал свідчить, що серед орловських рисаків класу 2.05 різних мастей істотної різниці за жвавистю на 1600 метрів не існує. Проте, 12 гнідих орловців класу 2.05, в лінії Барчука мають середній вік встановлення рекорду 4,83, що становить 4,4 %. Десять вороних орловських ри-

саків в лінії Піона досягли кращої жвавості в 5 років (3,7 %), а 41 голова сірих в лінії Пілота показали свою кращу власну жвавість в 5,41 років (15,1 %).

Найбільшу кількість коней орловської рисистої породи класу 2.05 отримали при підборах сірих батьків 60 голів (22 %). При поєднанні сірих та гнідих пар отримано 83 голови (30,5 %) класу жвавості 2.05.

За викладеними даними чіткого зв'язку між мастю коня та його роботоздатністю не виявлено, хоч відомо, що забарвлення шкіри та волосу має певне біологічне значення в онтогенезі тварин. Крім захисної функції в зоні поширення предків коня помічено, що у домашніх коней на білих кінцівках частіше з'являється мокрець, а світлий копитний ріг слабкіший від чорного. Отже, доведено, що жвавість швидкокоалюрних коней не обумовлена їх мастю. Вона являє собою результат взаємодії комплексу генетичних факторів, які забезпечують високу роботоздатність коня будь-якої масті.

Ключові слова: **коні, орловська рисиста порода, масть, меланін, біговий клас, жвавість, рекорд.**

«Ніколи не купуй рудого коня, продай вороного, дбай про білого, а сам їди на гнідому» – говорить арабське прислів'я.

Масть коня – поєднання забарвлення шкіри, волосяного покриву корпусу, гриви і хвоста [1]. Одна з основних індивідуальних (ідентифікуючих) характерних ознак коня, не просто забарвлення, а певне поєднання кольорів, тип розподілу пігментів, що має в тому числі і генетичну підоснову. Курская В. А. дає наступне визначення масті, як генетично певної сукупності колірних характеристик волосяного покриву коня, його шкіри, копит та очей [6].

У вітчизняній гіпнології традиційно, в якості основних або базових, мастей виділяють: гніду, ворону, руду і сіру [5]. Найбільш зручною для розуміння і систематизації всього наявного різноманіття мастей видається класифікація Спененберга, який виділяє в якості основних мастей – гніду, ворону та руду [12]. Важливо відмітити, що із числа основних мастей виключаємо сіру, про що буде вказано нижче.

Серед свійських порід коней спостерігається велика різноманітність мастей. Це залежить від наявності чи відсутності забарвлення покривного й захисного волосу, виду, концентрації, рівномірності та характеру розподілу меланіну, глибини відкладання, форми та розміру пігментних зерен у волоссі, кольору шкіри коня, яка може бути чорною або рожевою. У коней заводських порід розрізняють 5-6 мастей рівномірного забарвлення. Масть коней не є породною ознакою, крім рудого забарвлення суффольків– ваговозів Англії, гафлінгів (малі гірські ваговози Австрії та Німеччини), чубарої, апалузо та ін. [3].

Для кожної породи коней характерні «свої масті». Так, серед донських коней найбільш поширена золотисто-руда масть (понад 70 %), у фризької – ворона (близько 90%), в орловській рисистій – сіра 55-60 %, російській рисистій (українській рисистій породній групі) – гніда (близько 60 %), в чистокровній верховій переважають гніда і руда масті – по 42-45 %, а в українській верховій – гніда до 55 %, ворона і руда по 21 % і 24 % відповідно. У кожній заводській породі є й інші масті, але в різних співвідношеннях, або ж у поодиноких випадках. Так, серед названих верхових порід рідко зустрічаються сірі коні – від 0,5 до 1,5 %, або ж поодинокі випадки бурої, буланої, ігренової масті (20355 Канарейка) та солової (12021 Карнавал) в орловській рисистій породі.

Мета досліджень полягала у вивченні динаміки співвідношення основних мастей у племінних коней орловської рисистої породи та зв'язок масті коня з його призовою роботоздатністю.

Матеріали та методи досліджень. Було вивчено динаміку співвідношення основних мастей у племінних коней орловської рисистої породи за останні 85-90 років. Пошук відповіді на поставлене завдання здійснювався за матеріалами державних книг племінних коней від III-IV до XLIII-XLIV томів, наявних на початок 2018 року, каталогу орловських рисаків класу 2.10 станом на 01.01.2014 року, списку жеребців і кобил зазначеної породи, які за результатами іподромних випробувань ввійшли до класу 2.05 і жвавіше, а також каталогу жеребців-плідників цієї породи на 2018-2020 роки.

Результати досліджень. Як свідчать матеріали таблиці 1, співвідношення мастей коней орловської рисистої породи доволі істотно змінилося. Так у III- IV томах державної книги було записано 37 % коней вороної масті як жеребців так і кобил. Це зумовлено тим, що ще з дореволюційних часів були в моді коні вороної масті: вони переважали за чисельністю серед коней поштового призначення, міського чи міжміського транспорту і зв'язку. Можливо це було пов'язано ще й з тим, що вороних коней було легше доглядати. За переконанням їх власників, вони були більш витривалішими в роботі (рис. 1).

Таблиця 1

Динаміка співвідношення мастей у племінних коней орловської рисистої породи

Масті	Том державної книги племінних коней та рік видання											
	III, 1935		XI, 1964		XVII, 1985		XXVII, 1997		XXXVII, 2011		XLIII, 2017	
	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%
Жеребці												
Руда	55	4,4	56	5,8	20	6,1	4	4,1	4	3,8	6	4,2
Ворона	468	37,4	216	22,0	66	10,8	16	16,3	13	12,4	27	19
Гніда	318	25,4	226	23,0	86	27,7	22	24,4	34	32,4	36	25,4
Сіра	409	32,8	483	49,2	138	44,4	55	56,2	54	51,4	73	51,4
Всього	1250	100	981	100	310	100	98	100	105	100	142	100
Кобили												
Масті	IV, 1935		XII, 1964		XVIII, 1985		XXVIII, 1997		XXXVIII, 2011		XLIV, 2017	
	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%
Руда	72	4,4	72	5,7	42	5,7	14	3,2	15	3,7	14	3,4
Ворона	609	37,5	288	22,7	168	23,0	69	15,9	57	14,6	57	14,0
Гніда	413	25,4	279	22,0	191	26,1	119	27,4	128	31,7	119	29,2
Сіра	532	32,7	629	49,6	330	45,2	232	53,5	202	50,0	217	53,4
Всього	1626	100	1268	100	731	100	434	100	404	100	407	100

**Рис. 1 Орловської породи жеребець Барчук 2.12,0 вороний, 1912 р.н.
(Барин Молодой–Молнія), проміри: 162,5-164-186-22**

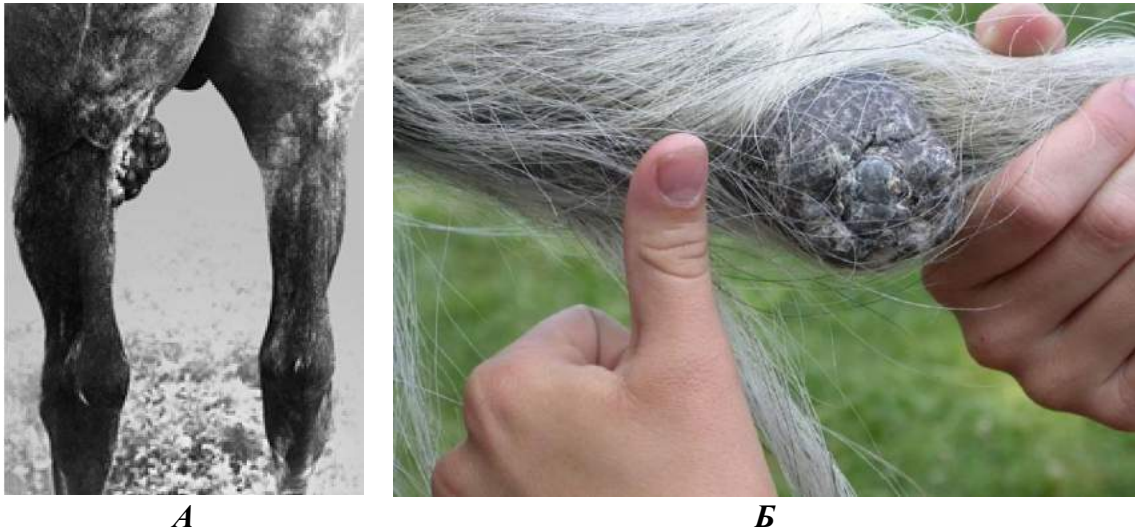
З розвитком технічних засобів пересування у містах (з травня 1892 року в Києві запустили перший в імперії електричний трамвай) і між ними, потреба в конях для цієї мети взагалі зійшла нанівець. З часом, популярнішими стали орловські сірої масті як більш привабливіші візуально. Цьому сприяли їх арабізована голова і тип тілобудови (рис. 2).

**Рис. 2. Пеон 2.01,9 сірий, 2004 р.н. (Нікотин – Профілактика), проміри:
165-168-185-21**

З 1935 по 2017 рік доля коней сірої масті доволі істотно зросла – з 37 до 51 %, або в 1,6 рази. Навіть не зважаючи на те, що коней цієї масті необхідно більш ретельніше чистити, що у деяких особин проявляється меланосаркома (рис. 3).

А

Б

Рис. 3. Меланосаркома (чорновик):

А – на нозі у дворічного орловського жеребця Проізвола (фото Б. Гопка);
Б – типова меланома на хвості коня [12]

Сіра масть, по суті, є раннім посивінням. Вона може зустрічатися на тлі будь-якої масті, причому, не тільки у базових. Мутація гена Gray, що відповідає за сіру масть, домінуюча, тому у сірого коня хоча б один з батьків повинен бути сірим. Це означає, що сіра масть не може передаватися через покоління [11].

Кіннозаводчики нерідко схильні будь-яку домішку білого волоса, особливо у молодих коней, пояснити саме раннім посивінням [7].

Відомий італійський кіннозаводчик чистокровної верхової породи, ФредерікоТезіо (автор великої кількості видатних скакунів, у тому числі родоначальників ліній Рібо та Неарко), після багаторічних спостережень та аналізів зробив висновок, що сіра масть є «хворобою» волосу, а не менделівською ознакою. Сірий – не істинний колір волосу, а форма знебарвлення двох основних мастей – гнідої та рудої [9].

Фагопіризм (алергічна реакція) – дрібні пухирці по корпусу коня як реакція на білок гречаної соломи та конюшини – поява на депігментованих ділянках шкіри пухирців, а в тяжкій формі – мокрі дерматити, інтоксикація, жовтуха; розвитку хвороби істотно сприяє інсоляція тварини; можлива загибель коней [6].

Відносна кількість гнідих і рудих жеребців і кобил за врахований період практично не змінилася (таблиця 1). Проте, кількість орловських рисаків, записаних до державної книги племінних коней, на превеликий жаль, істотно зменшилася: жеребців – у 8,8, а кобил в 4 рази. Орловські рисаки класу 2.10 істотно не різняться за співвідношенням мастей. Так, з 2166 голів, записаних до каталогу (станом на 01.01.2013) сірих жеребців і кобил було 54,6 %, гнідих – 27,2, вороних 15,2 і рудих 3 %.

Слід зазначити, що селекціонери цілеспрямовано вибраковують орловських рисаків рудої масті, як не типових представників породи.

За викладеними даними чіткого зв'язку між мастю коня та його роботоздатністю не виявлено, хоч відомо, що забарвлення шкіри та волосу має певне біоло-

гічне значення в онтогенезі тварин. Крім захисної функції в зоні поширення предків коня помічено, що у домашніх коней на білих кінцівках частіше з'являється мокрець, а світлий копитний ріг слабкіший від чорного.

Проте, свого часу дискусія про взаємозв'язок масті і роботоздатності у рисистих і верхових коней набула значної уваги. Так, Б. В. Троїцький [10] у своїй статті стверджував, що генетично сіра масть пов'язана з проявом високої роботоздатності у коней швидкоалюрних порід. Автор наводить кілька рекордистів сірої масті в орловській рисистій породі. Серед них Потешний – перший безхвилинний рисак, рекордисти Пітомець, Крепиш 2.08,5, Пілот 2.02,2 та Улов 2.02,2 – сірі, рекордисти на подовжені дистанції – Лерік і Морской Прибой також сірі. Рекорд знаменитого Крепиша на 3200 метрів по загальній доріжці іподрому перевершений у 1964 році сином Откліка, сірим Полюсом.

Далі автор [10] стверджує, що сірі орловці є більш скороспілі і підтверджує цей факт рекордом дворічної сірої Мімікрії. Для більшої переконливості, Б.В. Троїцький наводить імена рекордистів сірої масті з інших порід. Так, в російській рисистій породі згадуються брати Альбом і Апогей, кобили Джільда і Горта, неперевершені Тубероза і Вишка та ін. Всі вони мали сіру масть. Аналогічні приклади автор наводить з чистокровної верхової породи та американської стандартбредної, де теж акцентується увага на рекордах коней сірої масті. Зазначимо лише, що тепер вони значно перевершені і не сірими представниками породи: рекорд чистокровного Харькова 1.51,6 на 1800 м, доведено до 1.44,8, а рекорди стандартбредних коней на дистанцію 1609 м – 1.49,2 ХеннелораГановер, 2016 рік, іноходців – 1.46,1 Камбест, 1993 рік.

У своїй публікації К. Дуйсенбаєв, П. Федотов та Б. Акімбаєв [4] стверджують, що за роботоздатністю кращими є коні гнідої масті орловської і російської рисистих порід і підтверджують свою думку рядом дійсних фактів. Так, на початок 1967 року в країні було виявлено 836 рисаків класу 2.10 і жвавніше, серед яких гніді жеребці і кобили займали відповідно 39,9 і 42,5 %, а сірі 28,6 і 20 %. Кращими за кількістю рисаків класу 2.10 були жеребці-плідники рудий Подарок 2.02,1 (Алойша – Пагуба) – 23 голови і рудий Метеорит 2.09,0 (Кузбас – Мінута) – 19 голів [4].

Ці та інші наведені в їх статті факти втратили свою об'єктивність, оскільки за минулий час (біля 50 років) вони значно поліпшені представниками інших мастей. Так, кращим за кількістю рисаків класу 2.10 є сірий орловський жеребець Піон 2.00,1 (Отклік – Приданниця) – 125 голів, в тому числі в класі 2.05 – 18 голів. Серед російських рисаків – гнідий Лоу Гановер 1.59 (Стар'с Прайд – Лінда Дін) – 109 голів, в тому числі у класі 2.05 – 31 гол., жвавніше двох хвилин – 5 голів. Проте, по кількості рисаків класу 2.05 ЛоуГановера перевершив гнідий Реприз 1.58 (Нобл Вікторі – Флоурідейт) – 105 голів.

В. О. Ліппінг на підставі аналізу фактичних даних робить висновок про те, що скільки небудь помітної залежності масті і жвавості коней рисистих порід немає ні у сірих, ні у гнідих чи будь-яких інших мастей. Проте це не означає, що масть взагалі не має ніякого біологічного значення чи що вона ніяк не пов'язана з іншими під час дуже складними особливостями будови організму коня, які в поєднанні своєму створюють передумови для розвитку і прояву високої роботоздатності [8].

Зібраний і проаналізований матеріал свідчить, що серед орловських рисаків класу 2.05 різних мастей істотної різниці за жвавістю на 1600 метрів не існує (табл. 2). Лише в лінії Піона привертає увагу показник жвавості рудих коней. Це пов'язано з тим, що в цій групі знаходиться абсолютний рекордист породи на

дистанцію 1600 м темно-рудий Ковбой 1.57,2, рекорд якого триває вже біля 30 років.

Таблиця 2

Жвависть (хв. с) на дистанцію 1600 м коней орловської рисистої породи класу жвавості 2.05 хв. с різних ліній (станом на 01.01.2017)

Лінія, рік народження родона- чальника	Всього		Масть							
			сіра		гніда		ворона		руда	
	гол.	%	гол.	середній рекорд (хв.сек.)	гол.	середній рекорд (хв.сек.)	гол.	середній рекорд (хв.сек.)	гол.	середній рекорд (хв.сек.)
Піона, 1966	93	34,2	40	2.03,74	41	2.03,89	10	2.03,67	2	2.00,30
Пілота, 1932	59	21,7	41	2.03,78	7	2.02,95	9	2.03,76	2	2.04,10
Болтіка, 1958	33	12,1	16	2.03,88	13	2.03,90	3	2.02,00	1	2.04,60
Отбоя, 1934	19	7,0	16	2.03,56	3	2.04,00	0	-	0	-
Проліва, 1940	18	6,6	7	2.04,41	10	2.04,04	1	2.04,30	0	-
Барчука, 1912	25	9,2	9	2.03,88	12	2.03,54	3	2.04,30	1	2.03,70
Воїна, 1918	9	3,3	3	2.04,40	4	2.04,30	2	2.04,40	0	-
Ветра, 1939	6	2,2	3	2.04,87	1	2.03,70	1	2.02,80	1	2.04,60
Успеха, 1953	5	1,8	4	2.03,95	1	2.03,70	0	-	0	-
Корешка, 1892	3	1,1	1	2.04,60	1	2.05,00	1	2.03,4	0	-
Інші	2	0,7	1	2.02,20	1	2.03,00	0	-	0	-
По групах:	272	100,0	141	2.03,93	94	2.03,82	30	2.03,58	7	2.03,46
%	100		51,8		34,6		11,0		2,6	

Як свідчать дані таблиці 3, найбільш скороспілими можна назвати сірих коней лінії Ветра (4,67 років), вороних коней лінії Барчука (4,72 роки) та сірих в лінії Воїна (4,75 років). Проте їх чисельність (лише по 3 голови) не дає змогу стверджувати про достовірність даного результату. Втім, 12 гнідих орловців класу 2.05, в лінії Барчука мають середній вік встановлення рекорду 4,87, що становить 4,4 %. Одна із найчисельніших груп – сірі рисаки лінії Піона, у кількості 40 голів (14,7 %), в середньому встановили свій власний рекорд у віці 5,45 років. Десять вороних орловських рисаків лінії Піона досягли кращої жвавості в 5,46 років (3,7 %), а 41 голова сірих лінії Пілота показали свою кращу власну жвависть в 5,57 років (15,1 %).

Таблиця 3

**Скороспілість (років) орловських рисаків класу 2.05 хв.с різних мастей
(станом на 01.01.2017)**

Лінія, рік народження родоначальника	n	Масть							
		сіра		гніда		ворона		руда	
		n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m
Піона, 1966	93	40	5,45±0,16	41	5,53±0,16	10	5,46±0,17	2	5,16±0,27
Пілота, 1932	59	41	5,57±0,19	7	5,77±0,21	9	5,60±0,18	2	5,76±0,26
Болтіка, 1958	33	16	5,59±0,31	13	5,48±0,25	3	6,00±0,58	1	8,00
Отбоя, 1934	19	16	5,74±0,34	3	5,71±0,68	0	-	0	-
Проліва, 1940	18	7	5,50±0,34	10	5,73±0,44	1	4,00	0	
Барчука, 1912	25	9	5,00±0,34	12	4,87±0,31	3	4,72±0,37	1	3,00
Воїна, 1918	9	3	4,75±0,48	4	5,78±0,88	2	5,17±0,87	0	-
Ветра, 1939	6	3	4,67±0,67	1	5,00	1	6,00	1	4,00
Успеха, 1953	5	4	6,25±1,11	1	8,00	0	-	0	-
Корешка, 1892	3	1	7,00	1	4,00	1	11,00	0	-
Інші	2	1	10,00	1	5,00	0	-	0	-
По групах:	272	141	5,54±0,10	94	5,55±0,10	30	5,53±0,09	7	5,49±0,10

Підбір батьків за мастями при отриманні орловських рисаків класу 2.05 наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

**Поєднуваність мастей в родоводах орловських рисаків класу
жвавості 2.05 хв. с**

Масть батька пробанда / Масть матері пробанда	Сіра	Гніда	Ворона	Руда	Всього	%
Сіра	60	42	27	5	134	49,3
Гніда	41	28	9	5	83	30,5
Ворона	26	18	3	-	47	17,3
Руда	6	-	1	1	8	2,9
Всього	133	88	40	11	272	100
%	48,9	32,4	14,7	4,0	100	100

Найбільшу кількість орловських рисаків класу 2.05 отримали при підборах сірих батьків 60 голів (22 %). При поєднанні сірих та гнідих пар отримано 83 голви (30,5 %) класу 2.05.

Серед орловських рисаків, що проявили жвавість вищу за дві хвилини на 1600 метрів є шість жеребців, з яких три сірі – Вратарь 2.00,0, Іппік 1.59,7, Мазок 1.58,4, два гнідих – Імперфект ВІЗ 1.59,5 і Фініст 1.58,9 і згаданий темно-рудий Ковбой. Варто зазначити, що в його родоводі серед 62 особин (5 поколінь) 31 жеребець і кобил сірі, гнідих 18 і вороних – по 12 і лише одна 425 Картінка 2.22,7 – бурої масті. Народження темно-рудого Ковбоя від гнідих батьків зумовлено мутацією, тобто появою у спадковому матеріалі гена рудих предків, який за певних умов стає домінуючим. Як зазначає Д. Яковлев (1991) подібне відбувається при народженні білих лошат від «забарвлених» батьків.

З практики вітчизняного конярства відомо, що першим «тричі вінчаним» жеребцем чистокровної верхової породи був уславлений рудий Будинок 1926 р.н. від Бримстона і Сент Махези (Стрілецький кінзавод), а в світовому масштабі – теж рудий Секретаріат 1970 р.н. (БолдРулер – Самсингройал) на кінному заводі «МедоуФарм», США. У рік народження його батькові було 16, а матері 18 років. Секретаріат – фантастичний іподромний крек, для якого не існувала проблема дистанції. Він вигравав у суперників не голову, шию чи їх частини, а 5-6 корпусів і більше. Так, приз Кентукі Дербі 1973 р. розіграно в присутності 134 тис. глядачів за рекордної жвавості – 2011 м за 1 хв. 59,4 сек., а в Бельмонті на брудній після дощу доріжці він показав жвавість 2 хв. 24 сек. (2411 м). Секретаріат був на 31 корпус попереду другого коня. Це надфантастичні показники! Він стартував 21 раз, здобув 18 перемог, більшість яких є рекордами національного або світового значення [2].

Висновок. Викладений матеріал дає нам підставу стверджувати, що жвавість коней орловської рисистої породи не обумовлена їх мастю. Жвавість коней являє собою результат взаємодії комплексу генетичних факторів, які забезпечують високу роботоздатність коня будь-якої масті.

Бібліографічний список

1. Беляев М. М. Окраска животных и естественный отбор / Беляев М. М. – Москва : Сов. наука, 1947. – 144 с.
2. Бобылев И.Ф. Цена чистокровной лошади / И. Ф. Бобылев // Коневодство и конный спорт. – 1984. – № 7. – С. 7–9.
3. Бочкарев К. П. Пегие и чубарые / К. П. Бочкарев // Коневодство и конный спорт. – 1984. – № 6. – С. 14–16.
4. Дусенбаев К. Масть и резвость / К. Дусенбаев, П. Федотов, Б. Акимбеков // Коневодство и конный спорт. – 1970. – № 6. – С. 18–19.
5. Красников А. М. Экстерьер лошади / Красников А. М. – Ленинград : Сельхозиздат, 1957. – 352 с.
6. Курская В. А. Масти лошадей : 2-е изд., испр. и доп. / Курская В. А. – Москва : Известия, 2012. – 480 с.
7. Курская В. А. Наследование мастей: современное состояние изучения вопроса / В. А. Курская // Коневодство и конный спорт. – 2015. – № 4. – С. 17–19.
8. Липпинг В. О. Масть и ее значение / В. О. Липпинг // Коневодство и конный спорт. – 1971. – № 3. – С. 13–16.
9. Тезио Ф. Разведение скаковых лошадей / Ф. Тезио ; под ред. Д. Балакшина, Т. Тихоновой. – Москва : АКВАРИУМ ЛТД, 2002. – 192 с.
10. Троицкий Б. В. Загадка серой масти / Б. В. Троицкий // Коневодство и конный спорт. – 1969. – № 2. – С. 17–18.
11. Яковлев Д. Белорожденные лошади / Д. Яковлев // Коневодство и конный спорт. – 1991. – № 10. – С. 38.
12. Equine Melanoma Vaccines – 2018 [Електронний ресурс]. – Retrieved from: <https://thehorse.com/18816/equine-melanoma-vaccines/>
13. Hauswirth R. Mutations in MITF and PAX3 Cause «Splashed White» and Other White Spotting Phenotypes in Horses. PLoS Genetics. 2012. – № 4. [Електронний ресурс]. – Retrieved from: <https://journals.plos.org/plosgenetics>

References

1. Beljaev, M. M. (1947). *Okraska zhyvotnyh i estestvennyj otbor – Animal coloring and natural selection*. Moskwa: Sov. nauka [in Russian].

2. Bobylev, I. F. (1984). Cena chistokrovnoj loshadi [The price of thoroughbred horses] *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 7, 7-9 [in Russian].
3. Bochkarev, K. P. (1984). Pegie i chubarye [Piebald and flea-bitten]. *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 6, 14-16 [in Russian].
4. Dusenbaev, K., & Fedotov, P., Akimbekov, B. (1970). Mast' i rezvost' [The color and speed]. *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 6, 18–19 [in Russian].
5. Krasnikov, A. M. (1957). *Jekster'er loshadi – The exterior of the horse*. Leningrad : Sel'hozizdat. [in Russian].
6. Kurskaja, V. A. (2012). *Masti loshadej – Color of the horses*. (2nd ed., rev.). Moskva : Izvestija [in Russian].
7. Kurskaja, V. A. (2015). Nasledovanie mastej: sovremennoe sostojanie izuchenija voprosa [Inheritance of color: the current state of the study]. *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 4, 17-19 [in Russian].
8. Lipping, V. O. (1971). Mast' i ee znachenie [Color and its meaning]. *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 3, 13–16 [in Russian].
9. Tezio, F. (2002). *Razvedenie skakovyh loshadej – Breeding of racehorses*. red. D. Balakshina, T. Tihonovoj). Moskva : AKVARIUM LTD [in Russian].
10. Troickij, B. V. (1969). Zagadka seroj masti [The mystery of the gray color]. *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 2, 17–18 [in Russian].
11. Jakovlev, D. (1991). Belorozhdennye loshadi [Horses are born white]. *Konevodstvo i konnyj sport – Horse breeding and equestrian sport*, 10, 38 [in Russian].
12. Equine Melanoma Vaccines – 2018 [Електронний ресурс]. – Retrieved from: <https://thehorse.com/18816/equine-melanoma-vaccines/>
13. Hauswirth R. Mutations in MITF and PAX3 Cause «Splashed White» and Other White Spotting Phenotypes in Horses. *PLoS Genetics*. 2012. – № 4. [Електронний ресурс]. – Retrieved from: <https://journals.plos.org/plosgenetics>

МАСТЬ И РЕЗВОСТЬ ЛОШАДЕЙ ОРЛОВСКОЙ РЫСИСТОЙ ПОРОДЫ

Буренко А. В., Гопка Б. М., Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Изложена динамика соотношения мастей у лошадей орловской рысистой породы на протяжении последних 85-90 лет, записанных в Государственную книгу племенных лошадей в разные времена, а также вошедших в класс 2 мин.10 сек. и 2 мин. 5сек.

Соотношение мастей лошадей орловской рысистой породы довольно существенно изменилось. Это обусловлено тем, что еще с дореволюционных времен были в моде лошади вороной масти. Со временем популярными стали лошади серой масти как более привлекательные визуально. Этому способствовали их арабизированная голова и тип телосложения.

Определено, что с 1935 по 2017 год доля лошадей серой масти существенно возросла-с 37 до 51 %, или в 1,6 раза. Однако, количество орловских рысаков, записанных в государственную книгу племенных лошадей, существенно уменьшилась: жеребцов – в 8,8, а кобыл в 4 раза.

Орловские рысаки класса 2.10 существенно не различаются по соотношению мастей. Из 2166 голов, записанных в каталог (по состоянию на 01.01.2013 г.)

серых жеребцов и кобыл было 54,6 %, гнедых – 27,2 %, вороных 15,2 % и рыжих 3 %.

Одни исследователи утверждали, что генетически серая масть связана с проявлением высокой работоспособности у лошадей быстроаллюрных пород, другие считали – что гнедая.

Собранный и проанализированный материал свидетельствует, что среди орловских рысаков класса 2.05 разных мастей существенной разницы по резвости на 1600 метров не существует. Тем не менее, 12 гнедых орловцев класса 2.05, в линии Барчука имеют средний возраст установления рекорда 4,83, что составляет 4,4 %. Десять вороных орловских рысаков в линии Пиона достигли лучшей резвости в 5 лет (3,7 %), а 41 голова серых в линии Пилота показали свою лучшую собственную резвость в 5,41 лет (15,1 %).

Наибольшее количество лошадей орловской рысистой породы класса 2.05 получили при каблуках серых родителей 60 голов (22 %). При сочетании серых и гнедых пар получено 83 головы (30,5 %) класса резвости 2.05.

По изложенным данным четкой связи между мастью лошади и ее работоспособностью не обнаружено, хотя известно, что окраска кожи и волоса имеет определенное биологическое значение в онтогенезе животных. Кроме защитной функции в зоне распространения предков лошади замечено, что у домашних лошадей на белых конечностях чаще появляется мокрец, а светлый копытный рог слабее от черного. Итак, доказано, что резвость быстроаллюрных лошадей не обусловлена их мастью. Она представляет собой результат взаимодействия комплекса генетических факторов, обеспечивающих высокую работоспособность лошади любой масти.

Ключевые слова: лошади, орловская рысистая порода, масть, меланин, беговой класс, живость, рекорд

THE COLOR AND THE LIVELINESS ORLOV'S TROTTING BREED OF HORSES

Burenko, V. A., Hopka B. M., National University of bioresources and nature management of Ukraine.

The dynamics of the ratio of Orlov's Trotting breed horses color of the over the past 85–90 years, recorded in the State book of breeding horses at different times, as well as included in the class 2 min.10 sec. and 2 min. 5 sec.

The ratio of of Orlov's Trotting breed horses color is quite significantly changed. Because since pre-revolutionary times were in Vogue horse black. Over time, gray horses have become popular as more attractive visually. This was facilitated by their Arabized head and body type.

It was determined that from 1935 to 2017 the share of gray horses increased significantly-from 37 to 51 %, or 1.6 times. However, the number of Orlov Trotters, recorded in the State book of breeding horses, significantly decreased: stallions – 8.8, and mares – 4 times.

Orlov's Trotters of class 2.10 do not differ significantly in the ratio of color. From 2166 goals, recorded in catalogue (as on 01.01.2013) gray stallions and mares – 54,6 %, Vogue – 27,2 %, black – 15,2 % and redheads – 3 %.

Some researchers have argued that genetically grey color is associated with a manifestation of high performance in horses of all-fasting breeds, others - a bay.

The collected and analyzed material shows that among the Orlov's Trotters of class 2.05 of different colors there is no significant difference in the liveliness of 1600 meters. However, the 12 Bay Orlov's Trotters of class 2.05 of the Barchuk line have an

average age of record setting – 4.83, which is 4.4 %. Ten black Orlov's Trotters horses of Pion line reached the best speed in 5 years (3.7 percent), and 41 gray horses of the Pilot line showed its best own liveliness at 5.41 years (15.1 %).

The greatest number of Orlov's Trotters horses class 2.05 received under heels informal parents 60 goals (22 %). By the combination of grey and Bay pairs were received 83 horses (30.5 %) with speed 2.05 class.

According to the above data, a clear link between the horse color and its performance, although it is known that the color of the skin and hair has a certain biological significance in the ontogeny of animals. In addition to the protective function in the area of distribution of ancestors of the horse noticed that in domestic horses on the white limbs often appears slimy, and light hoof horn weaker from black. So, we have proved that the intensity of all-fasting horses is not due to their color. It is the result of the interaction of a complex of genetic factors that ensure high performance of the horse of any color.

Key words: horse, the Orlov's Trotter breed, color, melanin, race, trot class, vivacity, record.

DOI 10.32900/2312-8402-2019-121-86-95

УДК 636.32/.38.082.2

ОЦЕНКА ПРОИЗВОДЯЩЕГО СОСТАВА ОВЕЦ ПОЛУТОНКОРУННЫХ ПОРОД ПО КОМПЛЕКСУ СЕЛЕКЦИОННЫХ ПРИЗНАКОВ

Герман Ю. И., к. с.-х. н., доцент

Герман А. И.,

Садыков Е. В.,

РУП «Научно-практический центр национальной академии наук
Беларуси по животноводству»

Одним из приоритетных направлений Государственной программы развития сельского хозяйства и регулирования рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия до 2020 года является обеспечение условий для ускоренного развития животноводства, отраслью которого является овцеводство. Чтобы реанимировать отрасль, увеличить производство продукции овцеводства и повысить ее качество необходимо выполнить в полном объеме ряд мероприятий, прописанных в вышеуказанной программе. Руководители овцеводческих хозяйств, студенты, специалисты-практики, фермеры, а также выпускники учреждений образования сельскохозяйственного профиля, должны владеть самыми современными практическими навыками в области овцеводства, методами и приемами зоотехнической оценки овец.

Успех племенной работы в значительной мере зависит от возможности наиболее объективно определить племенную ценность животных. Для получения конкурентоспособных овец белорусской генерации, удовлетворяющих многообразию показателей мясошерстного и шерстно-мясного направления продуктивности необходима их селекция по комплексу признаков (происхождению, типичности, промерам, экстерьеру, плодовитости, качеству потомства), которая в племенных предприятиях и овцеводческих хозяйствах до настоящего времени не применялась.